

باسمه تعالی

دادگستری جمهوری اسلامی ایران

دادگستری استان مازندران

موضوع تحقیق:

نقش دستگاه قضائی در ایجاد امنیت عمومی و مبارزه با مفاسد اجتماعی

گردآورنده:

همت اله طاهری نژاد

در مورد نقش دستگاه قضایی در برقراری امنیت عمومی و مبارزه با مفاسد اجتماعی مطالب ذیل بیان می گردد.

مقدمه

امنیت عبارت است از وجود آرامش در جامعه، بطوریکه نگرانی و اضطراب در بین افراد ملت در هیچیک از شئونات زندگی وجود نداشته باشد.

امنیت سنگ زیرین حیات فردی و اجتماعی هر ملت و کشوری محسوب می شود و در دنیای معاصر برای هیچ امری همانند آن اهمیت نمی ورزند و هزینه های هنگفتی صرف نمی کنند. بشر امروزی به خوبی واقف است که این اصل، اساس همه تحولات، خلاقیتها و پیشرفتهای همه جانبه و متوازن بوده و به میزان آسیب دیدگی آن زندگی از بیماری رخوت و جهود رنج می برد. بنابراین هر آن چیزی که مخلّ امنیت و آسایش عمومی تلقی می شود وصف مجرمانه پیدا می کند از این رهگذر است که امروزه پدیده مجرمانه (ضد امنیتی) به مانند پدیده های دیگر اجتماعی نیازمند بررسیهای جدی و مداوم است

باید در ابتدا نکته ای را خاطر نشان کرد و آن اینکه مطالعات و تحقیقات جرمشناسانه نکته حائز اهمیتی وجود دارد از آنجا که مطالعات جرم شناسی و طرق پیشگیر از وقوع جرم مبتنی بر توسعه و تحقیقات بسیاری دیگر از علوم همانند جامعه شناسی و روان شناسی، روانپزشکی، زیست شناسی، بوم شناسی، تاریخ اقتصاد، آمار و غیره می باشد، ضعف در حوزه هر کدام از آنها به نوعی

دامنگر پژوهش‌های جرم‌شناسی نیز می‌شود. بی‌گمان تاکنون گام‌های مؤثری در کشور ما در این خصوص برداشته شده است در این مقال با استعانت از اصول قانون اساسی و سایر منابع به نقشی که دستگاه قضایی در برقراری امنیت عمومی و مبارزه با فساد اجتماعی دارد بپردازیم

در اصل 156 قانون اساسی در بند 5 آن آمده است ه یکی از وظایف قوه قضائیه اقدامات مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و -1 اصلاح مجرمین می باشد

در این خصوص لازم است

الف) اقدامات مناسب توسط قوانین عادی و شورای نگهبان تفسیر گردد. براساس آن عملیات پیشگیری از وقوع جرم توسط قوه قضائیه آغاز گردد

ب) در قالب قانون آئین دادرسی کیفری قوانین تصویب شود تا قاضی اختیار بررسی علل و مراحل ارتکاب جرم بپردازد و برای ریشه کنی علت جرم حادث شده، دستورات لازم را به سازمان یا اداره

مورد نظر یا به مدیر مؤسسات خصوصی در جهت انجام اقداماتی که باعث عدم وقوع جرم مشابه در آینده خواهد شد، صادر نماید

ج- قانونی تصویب شود تا کلیه ادارات و سازمانهای دولتی و غیر دولتی به دستورات قضایی، قضات که مبتنی بر ارائه راهکارهای پیشگیری از وقوع جرم می باشد، احترام گذارده و به موقع اجرا نمایند و ضمانت اجرا عدم تبعیت از این دستورات نیز تعیین گردد

بر اساس اصل یکصد و هفتاد و چهارم قانون اساسی، قوه قضائیه در راستای حق نظارت بر حسن جریان امور و اجرای صحیح -2 قوانین در دستگاههای اداری، سازمان بازرسی کل کشور را که زیر نظر رئیس قوه قضائیه می باشد تشکیل داده است

با وصف فوق لازم است این سازمان مساعی خویش را بکار گیرد تا به بررسی علل فساد اجتماعی و اداری در جامعه بپردازد سپس راهکارهای مناسب را ارائه نماید تقویت این نهاد فوق العاده در نظم و فسق اداری و اجرای صحیح قوانین در ادارات و سازمانهای دولتی تأثیر دارد، و مآلاً در ایجاد امنیت برای مردم اثر سازنده و قابل توجه دارد

بر اساس اصل 173 قانون اساسی دستگاه قضایی توسط نهادهای بنام دیوان عدالت اداری از حقوق مردم در مقابل آییننامه ها و -3 تصمیمات مأمورین دولت حفاظت می نماید. پویایی و تقویت این نهاد باعث امنیت مردم در قبال تعدیات احتمالی مأمورین دولتی خواهد شد و در نهایت از فساد اداری و اجتماعی جامعه جلوگیری می نماید، در این خصوص پیشنهاد می گردد همانند سازمان بازرسی، شعبه ای از دیوان عدالت اداری در مراکز استانهای کشور تأسیس گردد تا اولاً حضور نهادهای با این وظایف مهم برای مردم محسوس تر گردد و دسترسی مردم به دیوان عدالت اداری آسانتر باشد

طبق بند 4 از اصل 156 قانون اساسی، که کشف جرم و تعقیب مجرمین و تعزیر و اجرای آن از وظایف قوه قضائیه می باشد در -4 مرحله کشف جرم حضور فعال نیروی انتظامی فوق العاده اهمیت دارد، بنابراین دستگاه قضایی می بایست با هماهنگی قوه مجریه پلیس و نیروی انتظامی را تقویت نموده و کشف علمجرایم نیز دقیقاً در پلیس و نیروی انتظامی آموزش داده شود بنابراین داشتن پلیس نیرومند و دلسوز با داشتن کلیه امکانات بازوی قوی دستگاه قضایی در کشف جرم خواهد بود.

در مبحث پیشگیری از وقوع جرم، دستگاه قضایی با توسل به مستندات قانونی و شرعی اقداماتی صورت خواهد داد -5

الف- به استناد روایات و آیات قرآن کریم دین اسلام توجه فزاینده ای به مسئله پیشگیری از وقوع جرم نموده است که از جمله بحث توبه در اسلام نشانگر توجه اسلام به اصلاح مجرمین و جلوگیری از تکرار جرم می باشد. یا امر به معروف و نهی از منکر در واقع اقداماتی در جهت پیشگیری از وقوع جرم می باشد.

ب- قانون اقدامات تأمینی و تربیتی مصوب 1339/2/12 می بایست دقیقاً مورد توجه مجریان و دستگاه قضایی قرار بگیرد ضمناً لازم است اصلاحات در این زمینه صورت گیرد اقدامات تأمینی و تربیتی مندرج در این قانون فوق العاده در پیشگیری از وقوع جرم و مآلاً در برقراری امنیت مردم تأثیر بسزایی دارد.

احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادیهای مشروع توسط قوه قضائیه به تأثیر بسزایی در برقراری امنیت عمومی مردم خواهد -6 داشت و این وبسیله احترام به حقوق و آزادیهای مردم که در قانون اساسی تصریح گردیده است که از جمله این حقوق در اصول

الف) اصل 22 قانون اساسی که حیثیت جان، مال و حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

ب) اصل 25 قانون اساسی و 32 و 33 و 35 و 36 و 37 و 38 و 39 و چهل که به ترتیب رعایت حقوق مربوط به حق دادخواهی، حق انتخاب وکیل، اصل قانونی بودن جرائم و مجازاتها، اصل مهم برائت، منع شکنجه برای اخذ اقرار، منع هتک حرمت و حیثیت متهمین و دستگیر شدگان، منع اضرار به غیر و رعایت سایر حقوق و آزادیهای اساسی و مدنی مردم از سوی دستگاه قضایی و قضات و ضابطین قوه قضائیه تأثیر بسزایی در حفظ امنیت عمومی مردم دارد.

در راستای پیشگیری از وقوع جرم، همواره هماهنگی و همیاری سایر قوا امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. توجه به امر -7 آموزش و پرورش و تقویت تعلیم و تربیت، تقویت نیروی انتظامی، مبارزه با فقر اقتصادی، تسهیل در امر ازدواج جوانان، توجه به امر اشتغال زایی و زدودن بیکاری در جامعه، توجه و تقویت امور فرهنگی و ورزشی، تفریحی جوانان، توجه به استحکام نمودن خانواده ها و اتخاذ تدابیر لازم برای جلوگیری از واقعه طلاق، توجه و دقت در پخش برنامه صدا و سیما، دقت و رعایت در نشر مطالب روزنامه ها و بوعات، بالا بردن سطح دانایی حقوقی مردم از طریق اطلاع رسانی از سوی رسانه های گروهی

قوه قضائیه می تواند نه بعنوان دخالت در امور سایر قوا و سازمانها بلکه بعنوان تنها دستگاهی که متولی پیشگیری از وقوع جرائم و نظارت بر حسن اجرای قوانین در مملکت می باشد: تصمیماتی را در جهت جلوگیری از ارتکاب جرم اتخاذ نماید و این تصمیمات برای سایر ادارات سازمانها لازم الاتباع گردد

خصوصاً که ممکن است دولت و یا نهادهای دیگر غیر دولتی از اثرات بالقوه جرم زای سیاستهای خود آگاه نباشند لذا برای به حداقل رسانیدن این گونه تأثیرات نظارتی از دید سیاست جنائی منطقی و ضروری به نظر می رسد و نظارت بر حسن اجرای قوانین را شاید بتوان از این زوایه تعریف نمود و یا لاقلاً یکی از وجود این نظارت بر شمرد

قاطعیت و حتمیت و لازم الاجرا بودن مجازات صادره از سوی محاکم قضایی صالحه نسبت به مجرمین خود نوعی بازدارندگی -8 در ارتکاب جرم برای سایرین و جلوگیری از تکرار جرم مجرمین خواهد بود

تسریع در رسیدگی به جرائم توأم با امر دقت، و اجرای سریع مجازات احساس دلگرمی در مردم جامعه ایجاد خواهد نمود و مآلاً -9 مردم احساس امنیت می نمایند

اصلاح ساختار دستگاه قضایی چه از نظر سیستم تشکیلاتی و نصب قضات توانا و با استعداد و متعدد تأثیر بسزایی در برقرار -10 امنیت عمومی و مبارزه با فساد اجتماعی دارد، زیرا در وضع فعلی مدعی العموم که حافظ منافع عمومی جامعه میباشد باید در کشف جرم و تعقیب مجرمین جدیت بیشتری داشته باشد

در دستگاه قضایی به لحاظ کمبود نیروی انسانی (قضات) زمان رسیدگی به پرونده ها طولانی گردیده است و در جذب نخبگان در دستگاه قضایی چون، از لحاظ درآمد و وضع معیشتی قضات در وضعیت مساعدی قرار ندارد در سنوات گذشته موفق نبوده است و نهایتاً عدم برخورد سریع و آنی با مجرمین خطرناک، مثل سارقین مسلح قطاع الطریق، آدم ربایان، و کلاهبرداران حرفه ای باعث تجری مرتکبین و افزایش جرائم در جامعه و نهایتاً احساس ناامنی مردم خواهد شد بنابراین توجه به نکات فوق الذکر بسیار حائز اهمیت می باشد

در پان امید است مسئولان محترم دستگاه قضائی علاوه بر برخورد جدی و سریع با مجرمین به امر اقدامات پیشگیری از وقوع جرائم و اصلاح مجرمین و بکارگیری اقدامات تأمینی و تربیتی توجه فزاینده ای نمایند

همت اله طاهری نژاد